

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DA MATERIA DE VALORES ÉTICOS

Departamento de Xeografía e Historia
IES AS BIZOCAS
CURSO: 2022-2023

ÍNDICE

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN (Páx.3).
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE (Páx.4).
3. CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA O CURSO (Páx.22).
4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE DE: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA, PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN (Páx. 13).
5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA (Páx.45).
6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS (Páx.26).
7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN (Páx.29).
8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE(Páx. 32).
9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES (Páx.32).
10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS (Páx. 32).
11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS E COLECTIVAS QU SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS (Páx. 33).
12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE (Páx. 33).
13. CONCRECIÓNS DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO (Páx.33).
14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES (Páx. 33).
15. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA (Páx 33)

ANEXO

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O alumnado do IES As Bizocas procede maioritariamente da vila de O Grove e das parroquias de san Vicente e San Martiño. Dende o punto de vista académico, os principais centros de referencia para ao alumnado, son o CEIP As Bizocas, a escasos metros do noso centro; o CEIP Valle Inclán do que proceden a maioría do alumnado de 1º da ESO; e o IES Monte da Vila, no que continúan estudos de Formación Profesional e Bacharelato a maioría dos nosos alumnos e alumnas.

No presente curso académico, 2022-2023, o IES As Bizocas conta cun total de 41 alumnos/as matriculados/as na materia de Valores éticos. Nas seguintes táboas detállanse o número de alumnos/as que cursan a materia de Valores Éticos por niveis e o profesorado encargado de impartir a materia.

CURSO	GRUPOS	TOTAL ALUMNOS/AS
2º de ESO	A e B	27
4 de ESO	A e B	14

MATERIA	PROFESORADO	DEPARTAMENTO
V.E. 2º de ESO	Patricia Prado Montes	Xeografía e Historia
V.E. 4º de ESO	Iria Vaz Hervella	Xeografía e Historia

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

2º CURSO ESO	
ESTÁNDAR	CC
VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.	CCL
VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.	
VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática.	
VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.	
VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Köhlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.	
VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.	
VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.	
VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc.	
VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade, e expresa opinións de forma argumentada.	
VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas.	
VEB3.6.3. Elabora, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.	
VEB3.7.1. Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións.	
VEB3.7.3. Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.	
VEB3.8.1. Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.	
VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.	

VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas.	CSC
VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito.	
VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.	
VEB6.3.1. Analiza información seleccionada de diversas fontes, coa finalidade de coñecer en que consisten algúns dos avances en medicina e biotecnoloxía, que formulan dilemas morais (utilización de células nai, clonación, euxeñese, etc.), sinalando algúns perigos que estes encerran de prescindir do respecto á dignidade humana e os seus valores fundamentais.	
VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.	
VEB1.2.2. Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.	
VEB1.3.1. Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter.	
VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.	
VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade.	
VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.	
VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta.	
VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Köhlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.	
VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social.	
VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade, e expresa opinións de forma argumentada.	
VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.	
VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter	

<p>en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.).</p> <p>VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.</p> <p>VEB6.3.1. Analiza información seleccionada de diversas fontes, coa finalidade de coñecer en que consisten algúns dos avances en medicina e biotecnoloxía, que formulan dilemas morais (utilización de células nai, clonación, euxeñese, etc.), sinalando algúns perigos que estes encerran de prescindir do respecto á dignidade humana e os seus valores fundamentais.</p> <p>VEB6.3.2. Presenta unha actitude de tolerancia e respecto ante as opinións que se expresan na confrontación de ideas, coa finalidade de solucionar os dilemas éticos, sen esquecer a necesidade de empregar o rigor na fundamentación racional e ética de todas as alternativas de solución formuladas.</p>	
<p>VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.</p> <p>VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas.</p> <p>VEB3.6.3. Elabora, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.</p>	
<p>VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles.</p> <p>VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas.</p> <p>VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.).</p>	CAA
<p>VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática.</p> <p>VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.</p> <p>VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito.</p> <p>VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente.</p>	CD

VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.	CSIEE
VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social.	
VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.	
VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.	
VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente.	CCEC
VEB6.3.2. Presenta unha actitude de tolerancia e respecto ante as opinións que se expresan na confrontación de ideas, coa finalidade de solucionar os dilemas éticos, sen esquecer a necesidade de empregar o rigor na fundamentación racional e ética de todas as alternativas de solución formuladas.	
VEB3.5.2. Sinala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e das razóns en que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, destacando as consecuencias que esta ten na vida das persoas.	
VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto.	
VEB3.6.2. Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.	CMCC T
VEB3.7.2. Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.	
VEB3.8.2. Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins.	
VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza.	
VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.).	CMCC T
VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.	
VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha progresiva deshumanización.	

VEB6.3.1. Analiza información seleccionada de diversas fontes, coa finalidade de coñecer en que consisten algúns dos avances en medicina e biotecnoloxía, que formulan dilemas morais (utilización de células nai, clonación, euxeñese, etc.), sinalando algúns perigos que estes encerran de prescindir do respecto á dignidade humana e os seus valores fundamentais.	
---	--

4º CURSO ESO	
ESTÁNDARES	CC
VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.	CSC
VEB2.2.2. Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.	
VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.	
VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.	
VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.	
VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).	
VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.).	
VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos	

das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).

VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e recoñece os retos que aínda teñen que superar.

VEB5.3.2. Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).

VEB5.3.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.

VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.

VEB5.4.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).

VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).

VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.

VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.

VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.

VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.

VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.

CCL

<p>VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.</p>	
<p>VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.</p>	
<p>VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.</p>	
<p>VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.</p>	
<p>VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.</p>	
<p>VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.</p>	
<p>VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.</p>	
<p>VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.</p>	
<p>VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.</p>	
<p>VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.</p>	
<p>VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).</p>	
<p>VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.</p>	
<p>VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.</p>	
<p>VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.).</p>	CAA
<p>VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón).</p>	

<p>VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.</p>	
<p>VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresalientes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.</p>	
<p>VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).</p>	
<p>VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.</p>	
<p>VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.</p>	CSIEE
<p>VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.</p>	
<p>VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.</p>	
<p>VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.</p>	
<p>VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresalientes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.</p>	
<p>VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.</p>	
<p>VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón).</p>	CD
<p>VEB5.3.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella,</p>	

Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.	
VEB5.4.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).	
VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.	
VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.	
VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.	
VEB5.3.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.	CCEC
VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.	
VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.	CMCCT

3. CONCRECIÓN DOS OBXECTIVOS PARA O CURSO (de ser o caso).

Ver currículo.

4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE DE: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA, PROCAMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

V.E. 2º E.S.O.

Bloque 1. A dignidade da persoa

VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.	Analiza algunhas definicións filosóficas do concepto de persoa.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.	Comprende o concepto kantiano de autonomía moral.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB1.2.2. Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.	Valora a concepción kantiana da persoa como un fin en si mesma.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB1.3.1. Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter.	Entende o concepto aristotélico de virtude.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.	Identifica e xerarquiza algunhas virtudes ética e enumera os beneficios que achegan ao ser humano.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática.	Elabora unha presentación diferenciando os ámbitos que corresponden á ética e ao dereito.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.	Reflexiona acerca dun caso no que exista un conflito de valores entre a esfera privada e a pública e a forma de solucionar baseados nos valores éticos.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

Bloque 3. A reflexión ética

VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade.	Diferencia a ética da moral.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.	Argumenta a importancia da reflexión ética como guía racional da conduta.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta.	Entende que a dimensión moral da persoa implica responsabilizarse da propia conduta e das súas consecuencias.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Kohlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.	Comprende o paso da heteronomía á autonomía moral segundo a teoría de Piaget ou a de Kohlberg.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral.	Relaciona os conceptos de liberdade, persoa e estrutura moral.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.	Pon exemplos de valores éticos e relaciónaos coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social.	Colabora na elaboración dunha campaña para difundir a importancia de respectar os valores éticos.	X			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc.	Define o concepto de norma ética.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

VEB3.5.2. Sinala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e das razóns en que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, destacando as consecuencias que esta ten na vida das persoas.	Comprende as consecuencias do relativismo moral enunciado polos sofistas.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto.	Compara as posturas de Sócrates e de Platón respecto do relativismo moral.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade, e expresa opinións de forma argumentada.	Pon exemplos actuais de relativismo e de obxectivismo moral.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas.	Elabora un esquema clasificando as distintas teorías éticas de fins e procedementais.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.6.2. Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.	Coñece os aspectos fundamentais do epicureísmo.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.6.3. Elabora, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.	Argumenta en favor e/ou en contra do epicureísmo.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.7.1. Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións.	Coñece os aspectos fundamentais do "eudemonismo" de Aristóteles.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.7.2. Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.	Relaciona as tres tendencias do ser humano, segundo Aristóteles, coa felicidade como ben supremo da persoa.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.7.3. Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.	Identifica o eudemonismo como unha ética de fins.		X		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio.

						<ul style="list-style-type: none"> - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.8.1. Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.	Resume as ideas fundamentais da ética utilitarista.		X		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.8.2. Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins.	Identifica o utilitarismo e o epicureísmo como éticas de fins.		X		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.	Argumenta en favor e/ou en contra da ética utilitarista.		X		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
Bloque 4. A xustiza e a política						
VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza.	Comprende o vínculo que establece Aristóteles entre ética, política e xustiza.		X		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles.	Compara os valores éticos cos valores cívicos.		X		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.	Elabora unha presentación sobre a política aristotélica.		X		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas.	Comprende e argumenta a importancia da xustiza como valor ético que lexitima o Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común.			X	<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

Bloque 5. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos

VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito.	Identifica as semellanzas e diferenzas entre a ética e o dereito.			X	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía						
VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.).	Analiza a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía e o impacto que estas poden ter na vida humana.			X	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo.	Argumenta a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica en ciencia e tecnoloxía.			X	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente.	Expón as súas conclusións de xeito argumentado e ordenado.			X	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha progresiva deshumanización.	Comprende os riscos para o ser humano da tecnodependencia.			X	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
V.E. 4º CURSO						
Bloque 1. A dignidade da persoa						
VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.	Comprende o carácter universal, inalienable e inherente dos dereitos establecidos na DUDH e identifica a súa orixe na dignidade e a natureza de todo ser humano.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.	Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.	Comprende algúns termos e expresións empregadas na DUDH relativos ao respecto da dignidade da persoa.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais						
VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.	Identifica os dereitos individuais da DUDH (12 a 17) que deben ser garantidos nas relacións Estado-individuo.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.	Comprende os límites do Estado determinados polas liberdades individuais establecidas nos artigos 18 a 21 da DUDH.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.	Elabora unha presentación en soporte dixital resumindo os contidos dos artigos 12 a 21 da DUDH.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.	Describe o proceso de globalización global.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB2.2.2. Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.	Identifica os perigos da socialización global e comprende a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.	Argumenta a súa opinión acerca do impacto dos medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.	Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica dos medios de comunicación masiva para garantir o dereito á información veraz e á liberdade de expresión da cidadanía.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
Bloque 3. A reflexión ética						
VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.	Comprende a importancia da reflexión ética para defender os dereitos fundamentais das persoas dos intereses económicos, políticos e xeoestratéxicos que os ameazan.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).	Identifica novos campos aos que se aplica a ética.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.	Reflexiona sobre as circunstancias actuais e identifica as limitacións e oportunidades que se lle presentan desde distintos ámbitos (educativo, laboral, afectivo...) para deseñar un proxecto de vida persoal guiado polos valores éticos.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.	Identifica e compara as éticas formais coas materiais.	x			- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.	Valora a achega de Kant á ética universal.		x		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor	Aprecia a autonomía da persoa como un valor ético esencial que fundamenta a ética Kantiana.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio.

ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.						<ul style="list-style-type: none"> - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant.	Entende en que consiste e o alcance do imperativo categórico formulado por Kant.		x		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.	Elabora unha presentación en soporte informático sobre as éticas formais.		x		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
Bloque 4. A xustiza e a política						
VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).	Comprende a importancia de coñecer e cumprir os deberes cívicos para garantir a democracia e a xustiza.		x		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.).	Debate acerca das consecuencias negativas para o ser humano dunha globalización sen unha regulación ética e política.		x		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vivencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuir na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo,	Entende o deber ético e político que teñen os estados de fomentar o ensino dos valores éticos e protexer os dereitos humanos para contrarrestar os riscos da globalización.		x		<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).						
Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)						
VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.	Entende que a lexitimidade e a obediencia das leis xurídicas do Estado se fundamentan na ética.		x		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.	Analiza casos de desobediencia civil e obxección de conciencia nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil.		x		- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón).	Busca información en internet sobre a teoría da xustiza como equidade de Rawls e os dous principios que propón para reducir a desigualdade.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.	Analiza a teoría de Rawls e expón unha conclusión argumentada acerca dela.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e recoñece os retos que aínda teñen que superar.	Entende os dereitos humanos como un ideal ao que deben aspirar Estados e sociedades e recoñece os retos que teñen que superar.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.3.2. Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).	Identifica as limitacións no exercicio dos dereitos de segunda xeración (económicos e sociais).			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.3.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS),	Elabora unha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dunha institución, organización ou persoa que traballe pola defensa e respecto dos dereitos humanos.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.						
VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).	Argumenta a importancia da seguridade e a paz como un dereito fundamental que garante o dereito á vida e á liberdade.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.	Valora a paz como unha aspiración colectiva do pobo español recoñecida na CE e rexeita a violencia.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.4.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).	Elabora unha presentación audiovisual sobre algunhas das principais ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).	Coñece e valora o grao de cumprimento dos principais compromisos internacionais de España na defensa da paz e a protección dos DDHH.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.	Realiza un xuízo crítico da contribución das FFAA na defensa e seguridade nacional, na promoción da paz e en labores humanitarias.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.	Valora o papel das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento do dereito internacional nos conflitos armados internacionais.			x	- Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas	- Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía.

<p>VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.</p>	<p>Identifica criterios éticos para avaliar a viabilidade e os riscos de proxectos científicos e tecnolóxicos.</p>			<p>x</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.
<p>VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.</p>	<p>Comprende a necesidade de aplicar uns códigos éticos/deontolóxicos en todas as profesións.</p>			<p>x</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Análise das producións do alumnado. - Intercambios orais co alumnado. - Probas específicas 	<ul style="list-style-type: none"> - Probas sumativas, orais e/ou escritas. - Traballos individuais e/ou grupais. - Caderno/portfolio. - Rexistro de observacións. - Rúbricas específicas.

5. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

A materia de V.E. bríndanos a oportunidade de poñer en práctica **metodoloxías didácticas activas** que faciliten a participación e cooperación entre o alumnado.

O desenvolvemento das experiencias de traballo na aula, desde unha fundamentación teórica aberta e de síntese, buscará a alternancia entre os dous grandes tipos de estratexias: **expositiva** e de **indagación**. Estas estratexias materializaranse en **actividades** como: a resolución individual ou colectiva de problemas reais, os dilemas morais, as representacións dramáticas, a realización de cuestionarios de autoavaliación, os comentarios de distintos tipos de textos, as exposicións orais, os debates, as entrevistas, os estudos de casos reais ou simulados, a análise de material audiovisual, os exercicios de roles e a creación de campañas de concienciación sobre problemas sociais e cuestións éticas de actualidade.

6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Non se utilizará o libro de aula, polo que a profesorado surtirá ao alumnado do material necesario en distintos formatos (papel, dixital, audiovisual, etc), e fontes buscando en todo momento á actualidade (xornais, revistas, documentais, etc)

As sesións desenvolveranse principalmente na aula de referencia, na aula de informática e no patio (xogos e dinámicas).

7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

7.1 INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

PROBAS ESCRITAS: cuestionarios de avaliación de teoría, de documentais e películas; comentarios de textos, de obras de arte e imaxes; e exames.

INVESTIGACIÓNS: traballos de investigación individuais ou en grupo, resolución de problemas e estudos de casos, análise de material audiovisual, deseño e posta en marcha de campañas de concienciación sobre problemas sociais e cuestións éticas de actualidade.

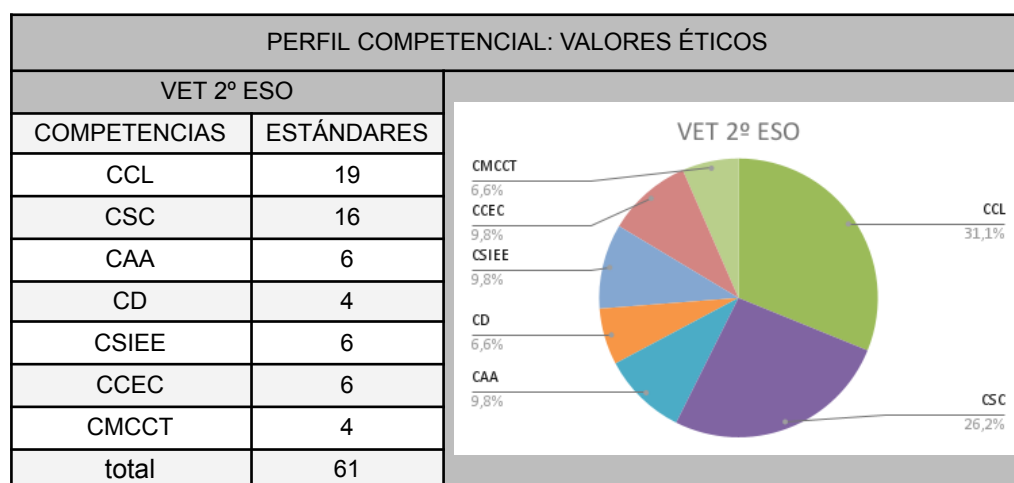
EXPOSICIÓNS ORAIS: presentación de traballos, participación e deseño de debates e coloquios, entrevistas, representacións dramáticas e xogos de rol.

REVISIÓN DO CADERNO: grao de desenvolvemento de exercicios, esquemas e resumos realizados.

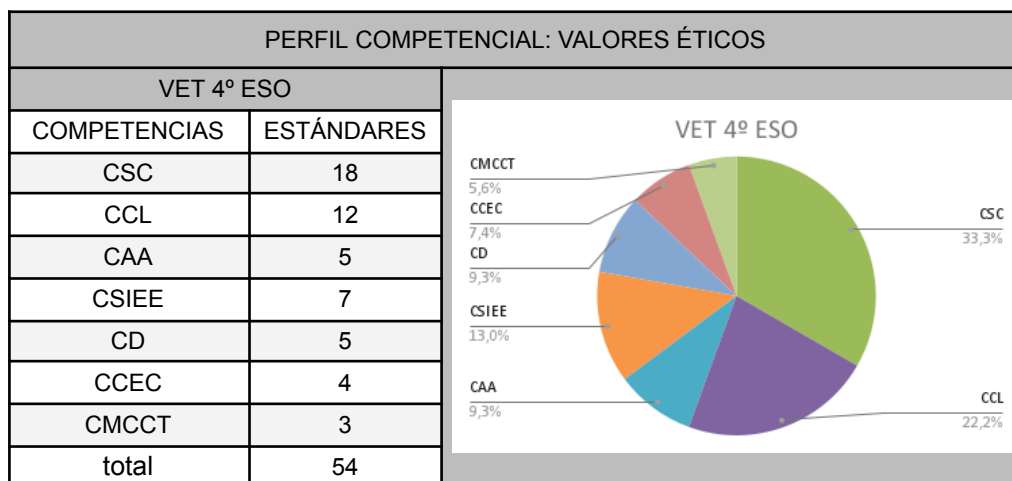
REXISTRO DE OBSERVACIÓNS: corrección de actividades e grao de participación en coloquios e intervencións en clase.

RÚBRICAS ESPECÍFICAS (ver anexo).

7.2 CRITERIOS DE AVALIACIÓN POR MATERIA

GRUPO DE EA	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN
CSC (específico de área)	Traballos de investigación Rúbrica VE_CSC e/ou Probas específicas	50%
CCL	Exposicións orais Rúbrica VE_CCL_EO/EE e/ou Traballos de investigación	20%
CAA	Caderno de traballo e/ou Rúbrica VE_CAA	15%
CSIEE	Rexistro de observacións e/ou Rúbrica VE_CSIEE	10%
CD	Traballos de investigación Rúbrica VE_CD	5%
CUALIFICACIÓN TOTAL		100%

GRUPO DE EA	INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN
CSC (específico de área)	Trabajos de investigación Rúbrica VE_CSC e/ou Pruebas específicas	50%
CCL	Exposiciones orais Rúbrica VE_CCL_EO/CL e/ou Trabajos de investigación	20%
CAA	Caderno de trabajo e/ou Rúbrica VE_CAA	15%
CSIEE	Registro de observacións e/ou Rúbrica VE_CSIEE	10%
CD	Trabajos de investigación Rúbrica VE_CD	5%
CUALIFICACIÓN TOTAL		100%

7. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN COMÚNS A TÓDOLOS CURSOS E MATERIAS

AVALIACIÓN TRIMESTRAL:

A nota da **avaliación trimestral** é resultado da **media ponderada** das probas escritas, orais, investigacións escolares e o resto de actividades avaliáveis realizadas ao longo do trimestre que se especifican no apartado anterior. O cálculo da nota trimestral por instrumento de avaliación é o seguinte:

- a) **80% proxecto de investigación + b) 15% actividade individual + c) 5% rexistro de observacións.**

Para aprobar a materia é necesario obter **avaliación positiva** (5 ou máis) na nota da avaliación trimestral, **redondeando** cara o enteiro superior a partir de 0,6 e situándose no enteiro natural cando á décima se sitúe por baixo de 0,6.

AVALIACIÓN FINAL

A nota da **avaliación final** é resultado da **media aritmética das tres avaliacións do curso**. Para aprobar a materia é necesario obter avaliación positiva (5 ou máis) na nota da avaliación final ordinaria.

RECUPERACIÓN DA AVALIACIÓN TRIMESTRAL

No caso de que o alumno ou alumna teña unha avaliación suspensa, terá a opción de **recuperar a materia** coa repetición das actividades suspensas do trimestre correspondente. A entrega das actividades de recuperación debe realizarse ao final do trimestre suspenso ou o inicio do seguinte, a excepción do 3º trimestre. Neste último as actividades de recuperación serán entregadas antes da avaliación do 3º trimestre.

RECUPERACIÓN DA AVALIACIÓN FINAL

Se o resultado da avaliación final non chega a un 5, o/a alumno/a terá unha nova oportunidade de recuperar a materia presentando as actividades suspensas

do trimestre ou trimestres correspondentes. En canto ao redondeo, aplicaráselle o establecido para as avaliacións trimestrais.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE

Para a avaliación do proceso de ensino e a práctica docente, empregaranse dous cuestionarios que serán cumplimentados varias veces ao longo do curso escolar (por exemplo á metade e ao final do curso).

Un destes cuestionarios está dirixido ao alumnado e o outro ao profesorado. A información extraída destas preguntas empregarase para facer unha reflexión sobre a propia actuación co alumnado e a metodoloxía de aprendizaxe. O obxectivo deste análise reflexivo é obter información que permita identificar aspectos a mellorar na nosa práctica docente.

Cuestionario para o alumnado

Valora do 1 ao 4 cada un dos aspectos referentes á materia de Valores Éticos, tendo en conta que a puntuación máis negativa é o 1 e a máis positiva é o 4.

	1	2	3	4
RESPECTO Á MATERIA				
· Consideras que os temas tratados foron interesantes				
· Consideras que hai temas que sobraron				
· Consideras que hai temas que deberiamos ter tratado e non o fixemos				
· Consideras que as actividades complementarias axústanse á materia				
· Nota global da materia				

RESPECTO AO PROFESOR/A				
· Consideras que os recursos empregados foron os apropiados				
· Consideras que os medios empregados foron os apropiados				
· Consideras que a profesora resolveu as dúbidas que preguntabas				
· Os exames axústanse á materia dada na aula				
· Nota global da profesora				

O QUE MAIS ME GUSTOU FOI:

ASPECTOS A MELLORAR:

Cuestionario para o profesor

	1	2	3	4
1 Case nada				
2 Pouco				
3 Bastante				
4 Moito				
Motivo aos alumnos comunicándolles os obxectivos que quero conseguir e a finalidade das actividades, partindo dos seus coñecementos previos, informándolles da utilidade e creando expectativas				
Emprego metodoloxías que favorezcan o desenvolvemento dunha actitude positiva do alumno e que teña en conta os seus intereses				
Propoño actividades que favorezan a aprendizaxe autónoma (búsqueda e selección de información, realización de esquemas, traballos...)				

As actividades que propoño están relacionadas con situacións da vida real				
Emprego recursos e materiais variados: gráfico, audiovisual,...				
Traballo de xeito variado agrupo aos alumnos/as de diferentes formas: individualmente, por parellas, en pequeno ou gran grupo, etc...				
Existe unha gradación de sinxelo a máis complexo nas actividades que propoño				
Utilizo diferentes ferramentas de avaliación				
Os temas que se tratan na aula e as actividades que se propoñen despertan o interese do alumno				
Fomento a participación dos alumnos				
Eloxio os avances e melloras dos alumnos				
Na avaliación de cada alumno, comunícolle en qué debe mellorar e lle propoño actividades para facelo				
Consulta a programación ao longo do curso escolar				
Emprego a avaliación como ferramenta de mellora				

9. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

O profesorado que imparte docencia no curso no que está matriculado o/a alumno/a será o que fará o seguimento da materia pendente.

Os alumnos e alumnas que teñan algunha materia pendente do ano anterior, terán que **presentar unha batería de actividades** deseñadas polo profesorado na data que se indique antes do exame extraordinario de maio.

As actividades entregadas suporán o 100% da nota. No caso de non facer ou non entregar o boletín de actividades en prazo, o 100% da nota recaerá nunha proba escrita que terá lugar no mes de maio.

Os/as alumnos/as teñen a posibilidade de facer unha única entrega do boletín de actividades en maio ou ben facer dúas entregas parciais, unha en febreiro e outra en maio. En caso de non recuperar a materia, en xuño terán unha nova convocatoria para poder aprobar a materia mediante unha proba escrita.

10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS

Non é de aplicación.

11. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS E COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS

A avaliación inicial do alumnado realizarase durante o primeiro mes do curso e poderán empregarse os seguintes instrumentos:

-**Observación directa do alumno na aula:** valorando comportamento, actitude, interese, motivación, participación, realización das actividades na aula.

-**Lecturas** en voz alta orais de pequenos textos

-**Proba escrita de destrezas** (comprensión lectora, capacidade de relación, síntese, etc...)

Estes instrumentos de avaliación non serán empregados para obter unha cualificación numérica que teña repercusión na nota da primeira avaliación senón que se empregarán para facer unha **valoración cualitativa** (moi ben, ben, regular, mal, moi mal) de cada alumno. A información así obtida será empregada para determinar as necesidades individuais do alumnado e poder adaptar o proceso de ensinanza a ditas necesidades. Para adaptar este proceso se recurrirá a elaboración nos casos necesarios de plans de traballo individualizado, deseño de actividades específicas de ampliación e reforzo, etc.

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Para o alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, (en base ao recollido no **Decreto 86/2015**, do 25 de xuño) por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe por trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), polas súas altas capacidades intelectuais, por se incorporar tarde ao sistema educativo ou por condicións persoais ou de historia escolar; estableceranse as medidas curriculares e organizativas necesarias co fin de que poidan alcanzar o máximo

desenvolvemento das súas capacidades persoais e os obxectivos e competencias establecidas en cada etapa para todo o alumnado.

En coherencia co anterior, o Departamento establece as **medidas oportunas** para os/as alumnos/as con dificultades de aprendizas poidan acceder a unha adaptación de instrumentos de avaliación, de ser o caso, con tempos e apoios que aseguren unha correcta avaliación; así como actividades de reforzo. **A tipoloxía deste tipo de actividades** é variada, fundamentalmente son cadros de dobre entrada, conceptos a relacionar, cuestionarios, completar textos, etc. Mención especial precisan o **alumnado con TDAH**, pola súa alta incidencia na vida escolar. Xunto coas medidas anteriormente citadas, buscarase a localización mais idónea na aula, de forma que estean sentados/as cerca da mesa do/a profesor/a e, na medida do posible, ao lado de compañeiros/as que lle sirvan de modelo de tranquilidade, de orde e axuda. As probas e traballos para este alumnado serán deseñados de acordo co recollido no protocolo da actuación.

Por último e de ser necesario, elaborárase a adaptación curricular do alumnado que a precise en colaboración co Departamento de Orientación.

13. CONCRECIÓNS DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO

Os elementos transversais que se decidiron tratar neste curso no centro foron aos relativos aos DD.HH coa conmemoración do **Día da Declaración Universal dos Dereitos Humanos** (10 de decembro) e o día das **Letras Galegas** (semana do 17 de maio). Ambas efemérides están recollidas no calendario de conmemoracións deste curso escolar (ORDE do 25 de xuño de 2021 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2020/21 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia). Ademais, dentro do Plan Proxecta de Meteoescolas, se coordinarán unha serie de actividades cos distintos Departamentos didácticos.

14. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Por mor da Covid-19, as actividades complementarias e extraescolares quedan limitadas a pequenas saídas pola contorna e ás actividades en grupos reducidos respectando as unidades aula para evitar riscos.

15. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

A avaliación da programación didáctica é un dos **aspectos fundamentais do traballo docente**, xa que permite determinar con exactitude os puntos fracos e as fortalezas do traballo desenvolto ao longo do curso académico.

Co obxectivo de avaliar o cumprimento da programación da maneira máis efectiva posible, consideramos imprescindible abordar unha serie de **indicadores de logro** que teñan en conta como mínimo os seguintes elementos: consecución

dos estándares de aprendizaxe, contribución aos obxectivos xerais da etapa, contribución ao desenvolvemento das competencias clave, procedementos e instrumentos de avaliación, factores que favoreceron o cumprimento da programación / causas de non cumprimento, reflexión sobre as posíbeis situacións imprevistas acontecidas ao longo do curso e propostas de mellora (ver táboa).

O **procedemento** empregado para levar a cabo esta avaliación será **mediante reunións departamentais** onde se fai unha análise dos resultados académicos de cada avaliación, da nosa propia práctica docente e do grado de cumprimento da programación (a partir dos indicadores anteriormente citados). As conclusións desta avaliación son recollidas nunha acta de reunión do departamento.

Os **instrumentos** empregados son os **indicadores de logro** que se recollen no **o diario de clase do profesorado do Departamento**. A seguinte táboa permite recopilar a información máis significativa da avaliación da programación, así como as propostas de mellora.

	1	2	3	4
1= Mal 2= Regular 3= Ben 4= Moi ben				
Secuenciación temporal dos contidos ao longo do curso				
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos				
Adecuación dos mínimos esixibles (o que o alumno debe saber, comprender e saber facer) establecidos para cada curso				
Descritores e desempeños competenciais				
Equilibrio entre o traballo individual e o cooperativo				
Coordinación entre o profesorado que da clase ao mesmo grupo de alumnos				

Adecuación/Selección das actividades extraescolares e complementarias programadas polo Departamento				
Utilización dos recursos e materias variados				
Estratexias metodolóxicas seleccionadas				
Grao de adecuación dos instrumentos de avaliación empregados				
Grado de adecuación dos criterios de cualificación				
Valoración dos procedementos utilizados para a avaliación inicial				
Valoración da contribución ao plan TIC				
Valoración das accións levadas a cabo para contribuír ao plan de convivencia				
Valoración da contribución ao proxecto lector				
Grado de adecuación das actividades de reforzo, de recuperación e profundización				
Valoración do seguimento realizado cos alumnos/as con materias pendentes				
Uso variado e coherente de diferentes métodos e estilos de ensinanza				
Valoración das medidas de atención a diversidade adoptadas (PTI, ACI, SSBB....)				

O Grove, 18 de setembro de 2022.

Xefa do Departamento de Xeografía e Historia.

Iria Vaz Hervella.